

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI PELASTUSLAIN JA
HÄTÄKESKUSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 100/2016 vp)**

Esityksen sisältö

Tässä hallituksen esityksessä on korjattu niitä haasteita, joita on havaittu vuoden 2010 jälkeen. Näistä voidaan mainita muun muassa Rajavartiolaitoksen aseman selkeyttäminen hätäkeskusyhteistyötahona ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön tiedonsaantioikeudet välttämättömien tietojen osalta hätäkeskustietojärjestelmästä toiminnan suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten sekä valvontatehtäviä varten.

Esitetyt uudistukset eivät ole isoja, mutta ne mahdollistavat laadukkaiden hätäkeskuspalvelujen järjestämisen ja parantavat osaltaan pelastustoimen mahdollisuuksia toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä. Lähivuosien isot uudistukset, kuten maakunta-, sosiaali- ja terveystoimen - sekä pelastustoimen uudistukset aiheuttavat suurella todennäköisyydellä tarpeen tarkastella lainsäädännön muutostarpeita uudelleen.

Osaltaan voimassaolevaa lainsäädäntöä esitetään tiukennettavaksi nykyisestä. Tästä esimerkkinä on muutos, jossa varotietojen käyttäjään ja käsittelijään esitetään sovellettavaksi rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Esityksessä ehdotetaan pelastuslain (379/2011) ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) muuttamista siten, että lakeihin lisättäisiin viranomaisten oikeuksia saada tietoja tiettyjen muiden viranomaisten ylläpitämistä rekistereistä. Pelastuslain osalta tiedonsaantioikeudet liittyvät pelastusviranomaisen tehtäviin, joita ovat pelastustoiminnan suunnittelu ja toteutus sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitaminen. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain osalta tiedonsaantioikeudet liittyvät Hätäkeskuslaitoksen oikeuksiin saada tietoja hälytystehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka asianomaisen tehtävää hoitavan viranomaisen tai yksikön tukemiseksi.

Ehdotetut uudet tiedonsaantioikeudet on esityksessä tarkasti luetteloitu. Ehdotettu laintasoinen sääntely on täsmällistä ja tarkkarajaista sekä muutoinkin perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta asianmukaista. Ehdotetut muutokset ovat oikeasuhtaisia suhteessa niiden käyttötarkoitukseen, eivät heikennä oikeusturvaa, eikä ehdotuksen voida myöskään katsoa olevan ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Keskeiset ehdotukset

Pelastuslaki

Esityksen tavoitteena on muuttaa pelastuslakia siten, että laki mahdollistaa tarkoituksenmukaisen tiedonsaannin, tietojen tallentamisen sekä tietojen käytön pelastustoimessa.

Pelastuslain 89 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettyjä pelastusviranomaisen maksuttomia tiedonsaantioikeuksia laajennettaisiin tiettyjen väestörekisteritietojen osalta sekä eräiden muiden viranomaisten rekisteritietojen osalta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että se erottelee pelastusviranomaisen oikeudet tiedonsaantiin sillä perusteella, onko kyse pelastustoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vai valvontatehtävästä. Tietty tiedonsaantioikeudet olisivat kuitenkin sekä pelastustoiminta- että valvontatehtäviä varten kuten voimassa olevassa laissa.

Lain 91 §:ssä tarkoitetun toimenpiderekisterin sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisterin teknisenä ylläpitäjänä lain mukaan toimivalla Pelastusopistolla olisi oikeus luovuttaa rekisterin tietoja, jos siitä olisi erikseen sovittu rekisteriä pitävän asianomaisen pelastuslaitoksen kanssa. Tietojen luovuttamista toimenpiderekisteristä salassapitosäännösten estämättä esitetään laajennettavaksi. Pykälän sääntelyä täydennettäisiin myös sen osalta, kenellä olisi oikeus tallentaa tietoja toimenpiderekisteriin. Ensivastetiedot saisi tallentaa kyseiseen tehtävään osallistunut taho ja pelastustoimintatehtävien osalta kukin tehtävään osallistunut taho voisi tallentaa omat tietonsa. Näillä muutoksilla olisi merkitystä niiden tahojen oikeuteen tallentaa tietoja, jotka eivät ole viranomaisasemassa.

Lisäksi ehdotetaan, että pelastusviranomainen saisi tallentaa lain 93 §:ssä tarkoitettuun valvontarekisteriin niitä tietoja, joita se saa lain 42 §:n nojalla muilta viranomaisilta ja lain 48 §:ssä tarkoitetut ulkoiset pelastussuunnitelmat. Valvontarekisterin sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että rekisteriin saisi tallentaa kaikki 89 §:ssä tarkoitetut tiedot tietyin rajauksin, jonka lisäksi valvontarekisterin tiedot saataisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa pelastustoimintaa ja sen suunnittelua varten pelastusviranomaisille.

Esityksessä ehdotetaan myös pelastuslain 48 §:ssä olevan viittaussäännöksen muuttamista vastaamaan uuden ympäristönsuojelulain (527/2014) sääntelyn tarkoitusta (suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava kaivannaisjätteen jätealue).

Hätäkeskustoiminnasta annettu laki

Esityksen tavoitteena on muuttaa hätäkeskustoiminnasta annettua lakia tiedon käsittelyn, tiedonsaannin ja tiedon luovutuksen osalta sekä selkeyttää Rajavartiolaitoksen asemaa.

Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, joka koskee yhteistoimintaa Rajavartiolaitoksen kanssa. Samalla lain 4 §:n 3 momenttia tarkennettaisiin. Edelleen ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a §, joka koskisi Rajavartiolaitoksen velvollisuutta antaa ohjeita ja suunnitelmia Hätäkeskuslaitokselle operatiivisessa toiminnassa tehtävään yhteistyöhön liittyen ja tarkennettaisiin samalla

12 §:n 3 momenttia. Myös lain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:ää ja 18 §:ää muutettaisiin siten, että Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käyttää hätäkeskustietojärjestelmää, Rajavartiolaitosta koskevia tietoja saisi tallettaa hätäkeskusjärjestelmään sekä Rajavartiolaitos huolehtisi omien tietojensa ja ohjeidensa tallettamisesta järjestelmään.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:sää täsmennettäisiin myös talletettujen tietojen näkemiseen ja käsittelyyn liittyvien vastuiden osalta. Lain 15 ja 19 §:ien sisältämät säädösviittaukset kumottuun viestintämarkkinalainsäädäntöön, eli viestintämarkkinalakiin ja lakiin sähköisen viestinnän tietosuojasta, ajantasaistettaisiin koskemaan tietoyhteiskuntakaarta (917/2014).

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 19 §:n 1 momentin 1 kohtaa ajantasaistettaisiin muuttuneen poliisilainsäädännön mukaisesti ja kohtaa 6 ajoneuvoja koskevan rekisterin osalta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan uusiksi kohdiksi kohdat 13—16, joissa säädetään uusista tietojensaantioikeuksista eri rekistereistä. Tietojen luovutusta koskeva 20 § muutettaisiin niin, että sisäministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle voitaisiin luovuttaa valvontaa koskevien tietojen lisäksi tietoja myös toiminnan suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten. Rajavartiolaitokselle voitaisiin luovuttaa tiedot, jotka koskevat Rajavartiolaitoksen yksiköitä.

Esityksessä ehdotetaan mahdollistettavaksi myös hätäkeskustoiminnasta annetun lain 22 §:n käyttäjärekisteriin ja 24 §:n lokirekisteriin talletettujen tietojen luovuttaminen asianomaiselle pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiselle sekä Rajavartiolaitokselle. Tiedot olisivat tarpeen toiminnan seurantaan ja valvontaa varten.

Voimaantulo

Lakien esitetty voimaantuloajankohta on 1.1.2017.

Asian valmistelu

Hallituksen esitystä on valmisteltu työryhmässä, jossa olivat edustettuina sisäministeriön pelastusosasto, sisäministeriön poliisiosasto, sosiaali- ja terveysministeriö, Hätäkeskuslaitos, Pelastusopisto ja pelastuslaitokset. Työryhmä kuuli asiantuntijoita asiaan liittyviltä tahoilta ja esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto usealta taholta, jotka on mainittu hallituksen esityksessä. Hallituksen esityksen jatkovalmistelu tapahtui virkatyönä sisäministeriössä.

Hallituksen esitys valmisteltiin ajankohtana, jolloin Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679) ei ollut vielä annettu. Sisäministeriössä on kuitenkin asetettu hanke, jossa erikseen selvitetään mahdollisia EU:n tietosuoja-asetuksesta johtuvia pelastustoimen ja hätäkeskustoimen lainsäädäntöön kohdistuvia säädösmuutostarpeita. Sisäministeriössä on käynnissä myös hanke poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi, joka osaltaan tukee tarkastelua pelastustoimen ja hätäkeskustoimen osalta. Lisäksi sisäministeriö osallistuu oikeusministeriön koordinoimaan hankkeeseen, jossa tarkistetaan henkilötietojen suojaa koskeva kansallinen lainsäädäntö.

